

Науково-методичне забезпечення навчальної дисципліни

Володимир Бахрушин
професор, д.ф.-м.н.
Національна команда
експертів з реформування
вищої освіти

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Деякі проблеми

- ❖ Багато закладів вищої освіти висувають необґрунтовані надмірні вимоги до науково-методичного забезпечення навчальних дисциплін, що веде до нераціонального використання людських, фінансових та інших ресурсів.
- ❖ Зміст дисциплін і вимоги до результатів навчання не завжди узгоджені з вимогами освітньої програми.
- ❖ Критерії оцінювання не завжди відповідають очікуваним результатам навчання.
- ❖ В окремих випадках навчально-методичне забезпечення дисциплін повністю або частково є недоступним для здобувачів освіти.

Загальні вимоги законодавства

- ❖ Заклади вищої освіти мають право самостійно вирішувати питання складу та змісту навчально-методичного забезпечення освітнього процесу (ЗО, ст. 2., ч. 3; ЗВО).
- ❖ Програма навчальної дисципліни – це єдиний документ навчально-методичного забезпечення дисципліни, передбачений (ЗВО, ст. 34.3.12, 35.7) . Вимоги до її змісту, структури і форми визначає заклад вищої освіти.

Ліцензійні умови

38. “Навчально-методичне забезпечення передбачає наявність:

...

робочих програм з усіх навчальних дисциплін навчальних планів, які включають: **програму навчальної дисципліни**, заплановані результати навчання, порядок оцінювання результатів навчання, рекомендовану літературу (основну, допоміжну), інформаційні ресурси в Інтернеті”.

Робоча програма навчальної дисципліни

Основним призначенням робочої програми навчальної дисципліни є:

- Ознайомлення здобувачів з пропонованим змістом освіти, критеріями оцінювання результатів навчання тощо.
- Встановлення відповідності змісту освіти освітній програмі та стандартам вищої освіти під час акредитації;
- Встановлення відповідності при зарахуванні результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, за іншими освітніми програмами (академічна мобільність), а також у неформальній та інформальній освіті.

Структура робочої програми навчальної дисципліни

- Назва дисципліни
- Кафедра чи інший структурний підрозділ, який відповідає за дисципліну
- Викладач
- Мета вивчення дисципліни.
- Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС та його розподіл за формами організації та видами навчальних занять (ст. 50. 1,2)
- Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)

Структура робочої програми навчальної дисципліни

- Передумови для вивчення дисципліни, відповідно до формату, визначеного вченою радою вищого навчального закладу (наприклад, перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше).
- **Програма навчальної дисципліни**: основні теми дисципліни, у тому числі (за наявності) теми практичних, семінарських та лабораторних занять, курсових проектів (робіт); орієнтовна тематика індивідуальних завдань.

Структура робочої програми навчальної дисципліни

- Очікувані результати навчання з дисципліни
- Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання
- Форми поточного та підсумкового контролю
- Мова навчання
- Рекомендовані джерела інформації

Компетентності

- ❖ Не варто включати до робочої програми навчальної дисципліни перелік компетентностей, оскільки вони є результатом закінченого освітнього процесу за освітньої програмою, а не результатом опанування окремих дисциплін.
- ❖ Компетентності формулюють в стандартах та освітніх програмах для випускників. Формування кожної з них може забезпечуватися декількома навчальними дисциплінами, а іноді – усім освітнім процесом.

Результати навчання

Формулювання результатів навчання для обов'язкових дисциплін має бути узгоджено з нормативними результатами навчання за відповідною освітньою програмою і зазначати рівень їх сформованості.

Рівень сформованості може бути визначений через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

Критерії оцінювання

- ❖ Критерієм успішного проходження студентом підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни;
- ❖ Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його у мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Засоби оцінювання

- ❖ Наскрізні проекти;
- ❖ Стандартизовані тести;
- ❖ Комплексні іспити;
- ❖ Аналітичні тексти, реферати, есе;
- ❖ Студентські презентації та виступи;
- ❖ Командні проекти
- ❖ Аналіз результатів студента
- ❖ інші

Затвердження робочої програми

- ❖ Робоча програма навчальної дисципліни може затверджуватися кафедрою, що відповідає за викладання відповідної дисципліни, або іншим органом (посадовою особою), визначеним закладом вищої освіти.
- ❖ При підготовці робочої програми як електронного документа підтвердженням факту її затвердження може бути відповідний запис у протоколі засідання кафедри.
- ❖ Доцільно передбачити погодження робочих програм навчальних дисциплін керівниками груп забезпечення освітніх програм, для яких відповідна дисципліна є обов'язковою.

Робоча програма навчальної дисципліни

- ❖ Робоча програма навчальної дисципліни має готуватися як окремий документ в електронній або паперовій формі і зберігатися у визначеному закладом вищої освіти порядку протягом встановленого строку.
- ❖ Робоча програма навчальної дисципліни має бути доступна студентам на момент здійснення вибору дисциплін на наступний семестр (триместр, навчальний рік).

Інші документи

- ❖ Завдання для проведення комплексних контрольних робіт з навчальних дисциплін та критерії оцінки рівня підготовки студентів для проведення акредитації спеціальності, **моніторингу залишкових знань і вмінь**
- ❖ Інші документи і форми навчально-методичного забезпечення дисципліни може визначати викладач, виходячи із необхідності максимально повного надання здобувачам освіти всіх форм навчання всієї інформації та матеріалів, необхідних для успішного вивчення дисципліни.

Інші документи

Авторські матеріали, розроблені викладачем:

- підручники та навчальні посібники;
- конспекти лекцій;
- методичні вказівки та рекомендації;
- індивідуальні завдання;
- приклади розв'язування типових задач чи виконання типових завдань;
- комп'ютерні презентації;
- ілюстративні матеріали;
- тощо.

Інші матеріали та джерела

Доступні для здобувачів освіти:

- ❖ друковані наукові, навчально-методичні, науково-популярні та інші видання;
- ❖ електронні видання;
- ❖ відкриті державні реєстри;
- ❖ оприлюднені документи та офіційні сайти органів статистики, інших установ та організацій;
- ❖ відкриті бази даних;
- ❖ аудіо- та відеозаписи;
- ❖ інші матеріали та джерела інформації

Збереження та доступність

- ❖ Робоча програма та інше навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни зберігаються у встановленому закладом вищої освіти порядку на кафедрі, що забезпечує викладання дисципліни, або на електронних ресурсах.
- ❖ Здобувачам освіти має бути забезпечений вільний та зручний постійний доступ до робочої програми та іншого навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни.

Збереження та доступність

Рекомендовані для вивчення дисципліни література та інші джерела інформації мають бути доступні студентам, зокрема:

- у бібліотеці закладу вищої освіти;
- на електронних ресурсах закладу вищої освіти;
- у визначених в робочій програмі відкритих державних реєстрах, інформаційних системах, базах даних тощо;
- на зазначених у робочій програмі зовнішніх електронних ресурсах, що надають вільний доступ до інформації.

Авторське право

- ❖ Програми навчальних дисциплін не є об'єктами авторського права та інтелектуальної власності (ст. 8 ЗУАПСП).
- ❖ Інші складники навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни можуть бути об'єктами авторського права, якщо вони є творами у галузі науки, літератури та/або мистецтва, зазначеними у ст. 8 ЗУАПСП або у Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності.